

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 90 • Maribor, četrtek, dne 8. avgusta 1940 • Leto XV

J. P.

Pred novimi reformami

V naši javnosti se zadnje čase veliko razpravlja o reformah našega gospodarstva in socialnega življenja. Povod temu so dali naši odločilni faktorji v državi s svojimi izjavami. Kakšne bodo in kam bodo usmerjene napovedane reforme, nam še ni znano; izgleda pa, da se naša preureditev želi prilagoditi formam, ki obstojajo v sosednjih državah in opustiti dosednji liberalno-meščanski sistem.

Ne da bi zagovarjali dosednji sistem, pod katerim je delavstvo največ trpelo, pa mislimo, da ni gospodarska, socialna in narodna struktura naše države taka, ki bi se dala preko noči vključiti v nov sistem, s katerim nismo zrasli. Postavljati se v pozo navdušenih zagovornikov novih sistemov z namenom, da se odpravijo dosedanje demokratične pridobitve, ni resno, tem manj oportuno, ker vemo, da je vsaka doba imela svoj gospodarski sistem, ki se je pa prej ali slej predrugačil. Ako se je dosednji liberalno-demokratični sistem že izživel, je vprašanje, še večje pa je vprašanje, ako bo novi sistem boljši od dosedanjega.

Delavski razred v naši državi ne bo žaloval, ako se sedanji gospodarski in socialni sistem likvidira, zato, da odstopi mesto novemu, ki naj naše gospodarsko življenje postavi na pravičnejšo podlago. Delavstvo je pa skeptično napram sedanjim prerokovanjem, ki govorijo zlasti o zaščiti in pomoči delavskemu razredu, ker smo opazili, da vse kar se je dosedaj s strani te gospode napravilo, ni bilo baš v korist delavstvu. Zlasti je vsaka okrnitev svobode koalicije prizadejala delavcem težke udarce. Delavstvo si ne more zamisliti sistema, ki bi bil za njega ugoden, ako bi ta ne dopuščal svobodo obrambe in napredka.

Socialistično delavstvo ni nikdar smatralo meščansko demokracijo za svoj ideal, da pa je često nastopalo kot zagovornik te demokracije, je to napravilo radi tega, ker se je le v tej obliki lahko svobodno organiziralo in po svojih močeh tudi že vplivalo na državno politiko ter se borilo za svoj končni cilj.

Mi se zavedamo, da bo po končani sedanji vojni nastopila nova doba, ki bo v marsičem drugače izgledala. — Razumemo, da se na to dobo pripravljajo tudi odgovorni državniki, ker nočejo biti iznenadeni. Smatramo pa, da je vsako enostavno kopiranje drugih sistemov kvarno in nevarno, ker za vsak nov gospodarski red je treba posebnih predpogojev. Ni resno prikazovati dosednji liberalno-demokratični sistem kot krivca sedanjih dogodkov, zlasti ne more to veljati za nas, ki vseh zadnjih dvajset let nismo še imeli pravega demokratičnega vladanja in ko delavstvo ni še nikdar imelo popolne svobode za svoje akcije.

Vsak nov sistem, ki naj bo boljši od sedanjega, mora imeti oporo v delovnem ljudstvu, ne pa biti proti njemu. Vsaka gospodarska reforma naj bo taka, da odvzame možnost posameznikom, da bi še naprej izkoriščali delovno ljudstvo in nad njim vladali. Nov sistem naj ne bo proti razvoju delavskega razreda, ker bi to bila usodna napaka, kajti le svobodno življenje vseh državljanov lahko ustvari pravo gospodarsko in narodno skupnost.

Predlog za odstopitev 50 rušilcev Angliji

Je po angleških vesteh po vseh Ameriki izzval veliko zadovoljstvo. V nekem govoru je Sumner Welles izjavil, da je treba predlog čimprej preučiti.

Velika Britanija mora biti vedno pripravljena

Če bo sovražnik okleval, bo izgubil bitko.

Strašna vojna in grozeče nadaljevanje vojne dela Angležem velike skrbi. Angleži niso vajeni vojn na nož, kakršna je sedanja. Vedno so namreč stali na stališču, da čas dela za Anglijo. S tem geslom so tudi doslej vodili Angleži sedanjo vojno, ki jo postavljajo na najširšo bazo blokade kontinenta Evrope in izčrpavanja nasprotnika. Ta teorija pa je bila v sedanji vojni omajana. Nasprotnik ne mara čakati na svoje izčrpavanje, ampak želi naglo odločitev, s katero se izčrpavanje skrajša.

To so menda sedaj spoznali tudi merodajni angleški krogi. Sprememba v ožji vojni vladi, v katero je vstopil tudi minister za letalsko produkcijo Beaverbrook in pa vedno večje stopnjevanje produkcije v vojni industriji da slutiti, da se v Londonu zavedajo resnosti položaja.

V pričakovanju napada

Po Reuterjevem poročilu londonski listi obširno pišejo o napadu Nemčije in Italije, ki ga vsak čas pričakujejo. —

V zvezi s tem naglašajo, da mora biti Velika Britanija vedno pripravljena. — Zlasti mora vojna industrija tudi nadalje delati s tako brzino, kakor doslej.

Vojska Velike Britanije je pripravljena

Angleško vrhovno poveljstvo je izdalo to-le poročilo: Velika Britanija je postala utrjen tabor, ne samo v pogledu obrambe, temveč tudi v pogledu ofenzivnih operacij. Če bo sovražnik okleval, bo izgubil bitko, zlasti ako bo napad odložil čez zimo. Vojska Velike Britanije je pripravljena na morju, na kopnem in v zraku. Čim daljše bodo noči, tem daljši bodo poleti britanskih bombnikov nad sovražnim ozemljem. — Že doslej je bila sovražniku prizadejana velika škoda na vojnih oporiščih. Tudi se ne pušča iz vidika, da poseduje Nemčija ogromno vojnega materiala, zlasti mnogo dobrih reflektorjev in protivionskih topov. Nemška lovska letala prihajajo vedno bolj poredko. Zatemnitev

Velike Britanije je končana. Naše izgube doslej so neznatne.

Nemci o položaju Velike Britanije

Berlinski časopisi poročajo, da se zunanji politični položaj Anglije poslabšuje. Britanski svetovni imperij je izgubil svojo nekdanjo moč in od dne do dne mu nastajajo novi sovražniki. Narodi vsega sveta delajo bilanco svbjege poslovanja z Anglijo, ki je strahovita.

Angleškemu poslaniku Crippsu v Moskvi se ni posrečilo razdreti nemško-sovjetskega prijateljstva. Moskva ni hotela iti po kostanj v žerjavico za Anglijo. Sicer pa, kakšne stvarne ponudbe je mogla Velika Britanija dati Moskvi? V Moskvi ne žive utopisti, ampak realisti. Nade v SSSR so propadle.

Poslednja nada Anglije je USA, ki se jo oklepa.

Pa tudi v Washingtonu ne vidijo več v Angliji činitelja, ki bi imel sam po sebi kakšno vrednost, temveč ga tehta jo s stališča ameriške koristi.

Romunija - Bolgarija - Madžarska

Načelni sporazum med Romuni in Bolgari mogoč.

Sedaj so na dnevnem redu imenovane podonavsko-balkanske dežele. Pogajanja za delni odstop Dobrudže Bolgariji so se že pričela. Romunija želi skleniti sporazum z Bolgarijo, ker je že pripravljena nanj. Ni pa voljna ugoditi zahtevam Madžarske, ki zahteva kar celo Erdeljsko. — Romunija hoče očitno rešiti bolgarsko vprašanje, da se bo lažje branila proti Madžarski.

Pomembno je pa, kar omenja bolgarski list »Slovo«, ki objavlja poročilo berlinskega dopisnika, da sta predsednik bolgarske vlade Filov in zunanji minister dr. Popov izjavila Hitlerju in von Ribbentropu lojalnost Bolgarije do osišča Rim-Berlin. Zato tudi podpirata bolgarske zahteve.

Dopisnik še dostavlja: Če bi Romunija ne sledila nasvetom osi Rim-Berlin glede bolgarskih zahtev, bo Nemčija izrekla svojo težko besedo, če bo ta nujno potrebna. Razvoj dogodkov zaradi stališča Romunije v nobenem primeru ne bo zadržan.

Iz teh izjav lahko sklepamo, da je preureditev tega dela Evrope že določena.

Vedno hujši odpor proti madžarskim zahtevam

Poleg Maniua so tudi zastopniki Železne garde sporočili Gigurtu, da ne bodo več podpirali njegove vlade, ako bo privolila, da se odstopi Transilvanija Madžarski. Po angleških vesteh vlada v Berlinu velika zaskrbljenost radi zaostritve odnošajev med Romunijo in Madžarsko. V romunskih vladnih krogih pa so pričakovali večjo uvidevnost s strani Nemčije, medtem pa zahteve Madžarske postajajo vedno večje.

Pogajanja med Romuni in Bolgari se bodo v kratkem pričela.

Po poročilu iz Sofije je bil med romunskim poslanikom in bolgarskim zunanjim ministrom dosežen načelni sporazum o ureditvi spornih vprašanj. — Pogajanja se bodo pričela že koncem tega tedna.

Petainova vlada za pogajanja z Anglijo

Posredovale naj bi Zedinjene države.

Po poročilu »United Press« je baje francoska Petainova vlada zaprosila Zedinjene države, naj prevzamejo posredovanje za pogajanja med Francijo in Anglijo. Francoska vlada želi, da bi Anglija dovolila svobodno plovbo med Francijo in njenimi kolonijami za prevažanje življenjskih potrebščin.

Kaj bo odgovorila angleška vlada na te predloge, še ni znano.

Nova pogodba med angleško in poljsko vlado

Angleški listi obširno pišejo o podpisu novega vojaškega dogovora med Anglijo in Poljsko. Obe vladi sta se odločili voditi vojno do kraja oziroma dokler ne bo dosežena zmaga in zopet zagotovljena svoboda podjarmljenim narodom. Poljska zgodovina je dolga vrsta triumfov in katastrof. Po sedanji katastrofi pa bo zmaga trajnejše oblike, ki bo zagotovila svobodo in neodvisnost poljskemu narodu.

Boji za bližnji Vzhod

Obrambne priprave Turčije se nadaljujejo, medtem pa v Ankari budno sledijo tudi ostalim dogodkom in zlasti razpravljajo o prihodu nemško-italijanske komisije, ki bo po nekaterih vesteh v kratkem prispela v Sirijo v smislu pogodbe o premirju s Francijo. S prihodom te komisije bi se pričela nova diplomatska aktivnost Nemčije in Italije na bližnjem vzhodu. To bi lahko rodilo preobrat, ki bi imel velike posledice na odnošaje moči na tem področju.

Angleži polagajo mine

Iz Stockholma poročajo, da so angleške ladje v nočnih urah polagale mine ob Danski obali.

Vojaški dopusti v Nemčiji ukinjeni

Švicarski listi poročajo, da je vrhovno poveljstvo nemške vojske ukinilo vse vojaške dopuste. S tem v zvezi naglašajo, da je treba v teku 8 dneh pričakovati napad na Anglijo.

Silna napetost med Anglijo in Japonsko

Izmenjava protestnih not.

Japonski veleposlanik v Londonu je te dni izročil angleški vladi protestno noto radi aretacije japonskih državljanov v Angliji. Kakor znano, je tudi angleška vlada energično zahtevala, da japonska vlada nemudoma odredi, da bodo takoj izpuščeni vsi Angleži, ki so

jih japonske oblasti aretirale. Po poročilih iz Tokia se na Japonskem vršijo demonstracije proti Angliji. Položaj se vedno bolj zaostrojuje in je verjetno, da bo prišlo do prekinitve diplomatskih odnošajev med obema državama.

Splošna vojaška dolžnost v Ameriki

12 milijonov vonjih obveznikov.

Vojaški odbor senata je dne 5. t. m. s 13 proti 3 glasovom odobril predlog za uvedbo obvezne vojaške dolžnosti v Ameriki. O predlogu bo še sicer razpravljaj plenem senata, po washington-

skih vesteh pa je že gotovo, da bo ta zakon sprejet. Rekrutirani bodo vsi moški v starosti od 21. do 31. leta in bo Amerika imela odslej okrog 12 milijonov vojnih obveznikov.

Razprave v angleškem parlamentu

Angleški proračun bo znašal 400 milijard dinarjev.

V angleškem parlamentu so 6. t. m. razpravljali o novem vojnem proračunu, ki je bil v prvem čitanju že odobren. Finančni minister Wood je med drugim dejal, da je prvi angleški vojni proračun, ki je bil sprejet septembra lanskega leta, znašal 888 milijonov, medtem ko je z novim vojnim proračunom predviden letni dohodek 1500 milijonov funtov ali okrog 400 milijard dinarjev.

Ministri so tudi odgovarjali na razna

vprašanja poslancev. Attlee je med drugim dejal, da bo ustanovljen poseben stalni odbor za vodstvo vojne, v katerem bodo sodelovale vse države, ki se skupno borijo z Anglijo proti Nemčiji in Italiji. Nek laburistični poslanec je v svojem govoru dejal, da je Anglija odločena nadaljevati vojno do zmage. — Angleška denarna sredstva bodo zadostovala za vojne izdatke, če bi vojna trajala tudi tri leta.

Vojna poročila

Vrhovno poveljstvo nemške vojske poroča, da je neka nemška podmornica torpedirala in potopila tri angleške oborožene trgovinske ladje v skupni tonaži 16.875 ton. Ladje so plule v konvoju. Nemška letala so napadla razne angleške luke in sestrelila 6 sovražnih letal. Britanska letala so bombardirala zapadno Nemčijo. Človeških žrtev ni bilo, materialna škoda pa je neznatna.

Po poročilu DNB je dne 6. t. m. neznano letalo preletelo Gibraltar. Protiletalsko topništvo je streljalo, toda letalo je ušlo.

Italijansko vrhovno poveljstvo pravi: v teku izvidniške in napadalne akcije so naša lovka letala prisilila sovražne lovce k spopadu in sestrelila eno angleško letalo. Vsa naša letala so se vrnila v svoja oporišča. V Severni Afriki se je nek naš oddelek, ki je prodiral preko cirenaške meje, spopadel s sovražnikom in ga pognal v beg. Zaplenili smo dva oklopna avtomobila dva pa uničili. V vzhodni Afriki se eno naše izvidniško letalo ni vrnilo.

Angleška admiralteta javlja, da se je ladja »Marsona« pri zbiranju min potopila.

Prejšnji teden je Anglija zgubila 18 trgovskih ladij s skupno tonažo 65,01 ton ter dve zavezniški ladji s skupno 7090 tonami. Skupne izgube so torej znašale 20 ladij.

Letalsko ministrstvo pa poroča, da so se lovka letala srečala s sovražnim bombnikom pred vzhodno angleško obalo ter ga sestrelila. Po poročilu Reuterja so italijanske čete za-

čele z napadom na angleško Somalijo. Angleške čete so dobile nalogo, da prodiranje zavestijo, čeprav so Francozi v Somaliji opustili vsak odpor. Po angleškem uradnem poročilu so britanske čete vkorakale v trdnjavo Trodenyan na tromeji Abesinije, Sudana in Kenije.

Kaj pravijo Angleži o bombardiranju Hamburga

Angleško vrhovno poveljstvo z ozirom na nemško vest, da ni bila prizadeta Hamburg ob priliki bombardiranja nikakoli škoda, ugotavlja, da so ob priliki 55 bombnih napadov bili 23 krat zadeti izključno vojaški objekti, 6 krat oddelki za gradnjo ladij, 12 krat letališča in 14 krat tanki za bencin. V komunikaciji so tudi imenoma navedene tovarne, ki so bile zadete v samem mestu in okolici.

Cordell Hull o nevarnosti, ki grozi Ameriki

Po končani panameriški konferenci je zunanji minister Cordell Hull podal izjavo, v kateri je orisal nevarnost za Ameriko. Treba je uvesti čimprej splošno vojaško dolžnost in izvesti vse varnostne ukrepe. Brezpogojno je potrebno, da se ojači medsebojna solidarnost ameriških držav in bi tudi danes bilo v Evropi drugače, ako bi se miroljubne evropske države organizirale za skupno obrambo.

Vojna propaganda

Vojna se prične zaradi spora med državami. Vojno se države bore za svoje pravice ali pa le za povečanje svoje oblasti, ki je v zvezi z njenimi kapitalističnimi gospodarskimi cilji.

Da uveljavljajo tudi v javnem mnenju oporo zveznih in podrejenih držav, vrše propagando, ki ima namen utrditi javno mnenje zunje neglede na to, kakšni so stvarni razlogi za vojno ali proti vojni. Propaganda, vsaka s svoje strani, slika zase angela za nasprotnika pa belceba. To potrjuje zgodovina vseh največjih vojn.

Današnja vojna propaganda je potencirana. Imamo časopise in radio, ki je vse odvisno od vojujočih se strank. Kolikor ni direktno odvisno, je odvisno indirektno. Vsa propaganda je odvisna, ne le od podkupovanja, kakor v prejšnjih dobah, ampak od političnega in gospodarskega pritiska in groženj.

Svobode javnega mnenja torej ni. Vse človeštvo je pa vendarle za mir in mirni razvoj.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost

Doma in po svetu

Odnosaji med Italijo in Jugoslavijo se razvijajo normalno na podlagi obstoječe pogodbe. Italijanski tisk odločno zanika, da bi obstojali neki zemljevidi velike Albanije, ki bi obsegali tudi del Jugoslavije in del Grčije. Vse te vesti so gotovo angleškega izvora in izmišljene. Če obstojajo taki zemljevidi, so jih mogli izdati samo angleški agentje.

Zanimivosti o Narodni banki. V št. 171 »Slovenca« z dne 28. julija čitamo v članku »Narodna banka in njeno podržavljenje«: »Sedaj nam grozi ravno nasprotni pojav, t. j. inflacija. Nihče ne more tajiti izredno močne povezanosti med stalnim povečevanjem denarnega obtoka in ravno tako med stalnim dviganjem cen na domačem trgu, t. j. stalnim naraščanjem draginje. Ni treba posegati po učenih indeksnih številkah, vsak čuti na svoji koži, da je realna vrednost našega denarja padla za najmanj eno tretjino. Nikomur ni jasno, kako naj bi različne uredbe o maksimiranju cen imele trajen uspeh, če vidi, da se denarni obtok dviga tedensko na stotine milijonov... Ne poznamo primera iz zgodovine kreditnega gospodarstva, da bi se kaka podržavljena banka uprla inflacijski politiki ali deflacijski politiki svoje vlade. Podržavljena emisijska (novčanična) banka postane čisto navaden izvršilni organ ministrstva financ. Vsako ministrstvo financ pa je v vedni zadregi za denarjem in se seveda zelo rado zadoljuje pri emisijski banki. Emisijska banka postane na ta način izvršilni organ svojega dolžnika, ki mu mora slepo tiskati svež denar in na ta način uničevati njegovo stalno vrednost.« — Torej Narodna banka naj ostane to, kar je, zavod v rokah privatnikov, samo dobiček naj se drugače razdeli. Kot v vprašanju Narodne banke, tako je »Slovenec« tudi sicer za ohranitev kapitalizma s pomočjo stanovščine.

5 milijonov din za podpore poljedelcem. Na zadnji seji ministrskega sveta je bil odobren kredit v znesku 5 milijonov din za podpore poljedelcem, ki so utrpeli škodo zaradi elementarnih neizidov. Ta znesek je seveda mnogo premajhen, da bi zamogli poškodovanci dobiti primerno podporo, ki bi pokrila njih izgube.

600 vagonov koroze je nabavil Prizad v Turčiji. Dobava se bo izvršila baje v najkrajšem času in se bo ta koroza v prvi vrsti uporabljala za rejo prašičev za izvoz, da bo tako zamogla naša država izpolniti prevzete trgovinske obveznosti. Koroza iz Turčije je nekoliko dražja, kakor jo je doslej dobavljala naša država iz Bolgarije.

Silose za žito zgrade do septembra meseca. Privilegirana družba za silose je poslala po državi komisijo, ki naj poišče zemljišča za gradnjo silosov. V vsej državi bo okoli 90 teh skladišč za žito. En silos bo veljal okoli 240.000 din in se bo v njem shranjevalo okoli 50 vagonov žita. Dalmacija dobi 17 teh skladišč, ostala bodo gradili po drugih delih države, predvsem v centrih in v bližini pasivnih pokrajin.

Uredba o mletju pšenice bo po časopisnih vestih v kratkem podpisana in objavljena.

Zvišanje cen goveje živine, namenjene za izvoz v Italijo. Trgovinski minister je dovolil zvišanje cen goveje živine, namenjene za izvoz v Italijo in sicer za 50 par pri kg žive teže —

Tako znaša sedaj cena za vole franko Reka din 10.25 za kg.

Novi delničarji Borskega rudnika. Ker je 90 odst. vseh delnic Borskega rudnika v rokah francoskih delničarjev, letos zaradi izrednih razmer obnege zboru te družbe ni bilo. Medtem prihajajo iz Nemčije vesti, da so že domala vse delnice Borskega rudnika prešle v roke nemških delničarjev.

Predstavniki industrije gumijske nameravajo ustanoviti posebno centralo, ki se bo bavila z nakupom kavčuka. Na konferenci, ki se je te dni vršila v Beogradu, je dr. Bičanić izjavil, da bi naši industriji gumijske lahko dobavila potrebne surovine Sovjetska Unija. O tem vprašanju se bodo pričeli v kratkem razgovori s predstavniki sovjetske trgovine v Beogradu.

Minimalne plače za odvetniške pripravnike. Odvetniški pripravnikom, če so bili prej najmanj dve leti v službi, pripada nagrada 1000 din mesečno. Tako določa naredba, ki je bila objavljena v »Službenih novinah« 1. avgusta.

Konferenca rudarjev iz vse države se je vršila v Sarajevu dne 5. in 6. avgusta t. l. Konferenca je obravnavala rudarske mezdne in delovne razmere v državi in posebej razmere v državnih rudnikih.

Prometni minister začasno ne sprejema strank, ker je odsoten iz Beograda.

Italija želi graditi balkansko železnico. Italijanski tisk javlja, da izdelujejo v Italiji načrt za železnico, ki bi vezala Albanijo s Carigradom. Prekobalkanska proga bi šla od Valone do Florine v Grčiji (250 km) in od Florine do zveze s solunsko progo. To bi bila najbližja pot iz Rima preko Albanije do Carigrada. Stroške za gradbo bi kril italijanski in grški kapital. Železnica bi imela tudi strateški pomen.

Slaba žetev v Romuniji. Z odstopitvijo Besarabije Sovjetski zvezi, je Romunija izgubila ozemlje, na katerem je pridelala največ žita. Poleg vseh drugih težkoč, s katerimi se mora boriti ta država v zadnjem času, se letos obeta še izredno slaba letina. Po poročilih iz Bukarešte je vlada prepovedala vsak izvoz kmetijskih produktov iz Romunije.

Slab gospodarski položaj Belgije. Ker mora Belgija uvažati 75 odst. živil, je pričakovati, da bo do življenjske potrebščine koncem meseca septembra popolnoma pošle. Isti položaj je v Franciji. (Reuter.)

Angleško ministrstvo za prehrano je odredilo, da se za enkrat ukine uvažanje mesa iz Avstralije, ker so ledenice prenapolnjene. Na mesto mesa bodo Angleži uvažali več masla, sira in jaja.

Predsednik angleških delavskih strokovnih organizacij Walter Citrine je minulo nedeljo po radiu govoril poljskemu narodu. Bodril je zlasti poljsko delavstvo in med drugim naglašal, da bo poljski narod osvobojen.

Na seji vrhovnega Sovjeta je bil sprejet sklep o sprejemu Estonije med Sovjetske republike. Tako je bil sedaj vsem trem baltičkim državam priznan položaj avtonomnih Sovjetskih republik.

Trgovinska pogodba med USA in Sovjetsko Rusijo je bila dne 6. t. m. podpisana oz. podaljšana.

Zane Grey:

136

Mož iz gozda

»Še ni Burta?« je vprašal.

Wilson se je malce začudil: »Ho, Snake, pa ne miliš zdaj še na Burta tukaj čakati?«

»Seveda, seveda. Zakaj pa ne? Tudi ob vsaki drugi priliki bi čakali na njega. Mar ne?«

Ansonova koščena brada se je podaljšala. Oba ostala tolovaja sta široko zazijala. Wilson ni bil pijan, o tem so bili prepričani; a njegovo obnašanje je bilo zagonetno.

»Jim Wilson, mar ti srce uhaja v hlače?« je vzkliknil Anson hripavo.

»Morda. Bog ve. A povej mi vendar Snake... si že kdaj videl ali slišal, kako napravi človek svoj konec?«

»Ti meniš, da se stegne — umrje?«

»Da.«

»He, da, — ne samo enkrat«, je zlovoljno odvrnil Anson.

»Ampak, ti še najbrž nisi nikdar videl človeka umreti od — strahu?«

»Ne, to pa res ne.«

»Jaz pa! In ravno to je, kar mi gre na živce«, je rekel Wilson in je spet začel s trdovratno zagrizenostjo hoditi sem in tja.

Anson in njegova tovariša so se presenečeni spogledali.

»Povej mi, kaj pa ima to z nami opraviti?« je nenadoma vprašal Anson.

»To dekle umira!« je odvrnil Wilson z glasom, ki je bil kakor udarec z bičem.

Vsi trije tolovaji so se zravnali, nezaupni, vendar nepremagljivo presunjeni po čustvih, ki jih je ta tema, samotna in grozeča ura v njih vzbudila.

Wilson je zašel čisto do roba razsvetljenega kroga, mrmral je nerazumljive besede in se je spet vrnil; potem je odšel še dalje, da se ga skoraj že ni več videlo, vendar je spet prišel nazaj; tretjič je pa popolnoma izginil za neprodinim zastorom noči. Oni trije se niso ganili, le gledali so proti mestu, kjer je izginil. Čez nekaj časa se je med spodtikanjem vrnil.

»Resnično, skoraj je že pri koncu«, je rekel z grozo. »Moral sem zbrati vso svojo hrabrost, da sem se dotaknil njenega obraza. Tisto strašno cviljenje je njen dih, ki ji hrope iz grla... Kakor smrtno hrope nje...«

»No, če se že mora stegniti, je najbolje, če to hitro opravi«, je rekel Anson. »Saj že tri noči skoraj nisem očesa zatisnil... In kar mi je najbolj potrebno, je whisky.«

»Snake, kar si zdaj rekel, je tako resnično, kakor evangelij«, je zlovoljno pripomnil Shady Jones.

V tej globeli je bilo težko ugotoviti, od katere strani je prihajal glas, toda vsakdo, ki ni bil do najvišje mere razburjen, bi bil moral opaziti, da je bila razlika v glasovni moči tega čudnega cviljenja odvisna od različne razdalje in položaja. In kadar je bil ta glas najmočnejši, ga je bilo slišati kakor pridušeno

javkanje. Toda tolovaji so poslušali le s svojo vestjo.

Končno so ti glasovi nenadoma utihnili.

Wilson je spet zapustil svoje tovariše in izginil v noč. Bil je dalj časa odsoten kakor prvič, potem pa se je z hitrimi koraki vrnil.

»Mrtva je!« je svečano javil. »To nedolžno bitje, — ki ni nobenemu človeku skrivilo lasu, — ki je vsakemu človeku, ki jo je pogledal, ogrelo srce, — ona je mrtva!... Anson, ti boš moral za marsikaj dati odgovor, kadar bo tvoja ura prišla!«

»Kakšne muhe ti pa rojijo po glavi?« je vprašal poglavar razdraženo. »Njena kri se ne drži mojih prstov.«

»Pač, pač!« je zakričal Wilson in stresal svojo pest pred Ansonom. »Tudi ti boš moral svoje požreti. Že ves čas čutim, da se to bliža. Čutim še mnogo več!«

»Pah! Najbrže je samo zaspala«, je izjavil Anson in stresal svoje dolgo telo potem ko je vstal. »Daj mi luč.«

»Bos, mar si čisto znorel, da si upaš v bližino mrtvega dekleta, ki je ravnokar umrlo od blaznosti!?« je protestiral Shady Jones.

»Haha! Kdor je nor v tej kompaniji, bi rad vedel?« Anson je pograbil goreče poleno in je šel proti utici, kjer bi naj ležalo mrtvo dekle. Njegova dolga postava, razsvetljena od goreče baklje, se je kakor nalašč skladala s skrivnostno, temno okolico. Videlo se je, kako so bili njegovi koraki vedno bolj počasni, čim bolj se je bližal utici, dokler ni pred njo obstal. Potem se je nagnil naprej in pokukal v notranjost.

»Izginila je!« se je razlegel hripav, prestrašen glas.

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Občni zbor podružnice ZRJ v Trbovljah. — V nedeljo, dne 5. t. m. je polagal račune odbor Zveze rudarjev podružnice Trbovlje. Zelo zanimivo je bilo poročilo predsednika s. Aliča Antona, ki je navajal s kakšnimi težavami se je moral odbor boriti v teku minulega poslovnega leta. Ob priliki zadnje stavke so vsi neprijatelji organiziranega delavstva naskočili na organizacijo. Na organizacijsko delo pa je zelo vplival tudi napet in nejasen svetovni položaj, tako da se ni mogla razvijati, kakor bi bilo to želeli. Toda kljub vsem tem nepriklanam je organizacija vendarle porasla in se je članstvo dvignilo tako, da šteje danes že nad 600 redno plačujočih članov. To je vse, kakor lep napredek. Podružnica ZRJ je v teku minulega poslovnega leta z zadovoljivim uspehom zaključila mezdno gibanje pri TPD, pri podjetju Hauk in pri podjetju Dukič. Baš sedaj pa stoji delavstvo zopet v mezdnem gibanju, katerega mora uspešno zaključiti in doseči, da se bo položaj delavstva zboljšal. Organizacija je imela težkoče tudi pri volitvah, ker delavstva ni bil discipliniran oz. ni doumel, kako važna je skupnost baš v takih trenutkih. Kljub nesramni protigiganji je ZRJ vendar izšla tudi iz tega boja kot najmočnejša skupina v Trbovljah. Organizacija pa čaka še veliko težkega dela. Urediti mora predvsem vprašanje starostnega zavarovanja in priboriti delavstvu še druge ugodnosti. Organizaciji se bo tudi to gotovo posrečilo, če bo članstvo vztrajalo v borbi, zaupniki pa neumorno pridobivali organizaciji novih bojevnikov. Poročilo predsednika je bilo sprejeto z velikim odobravanjem na znanje. Sledila so poročila ostalih funkcionarjev, ki so bila istofako soglasno sprejeta, nakar so se vršile volitve, pri katerih so bili izvoljeni poveličini dosedanjih odborov s predsednikom s. Aličem na čelu. Občni zbor je potekel v najlepšem soglasju, kar je najboljši jamstvo, da bo tudi v bodoče delo organizacije uspešno.

HRASTNIK

Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije, podružnica steklarjev v Hrastniku sklicuje za v nedeljo, dne 11. avgusta t. l. s pričetkom ob pol 10. uri dopolne v lokalni nad Pečnikom svoj redni občni zbor in poziva vse članke kakor tudi delavce, ki bi se volnili v organizacijo, da se tega občnega zbora v čim večjem številu udeležijo. — Odbor.

Zahvala. Podpisana se iskreno zahvaljujem vsem delavcem in delavkam, kakor tudi vodstvu kemične tovarne za toplo sočustvanje ob prijli smrti mojega pokojnega moža Jurija Godicelja, ki je umrl dne 28. julija t. l. Posebno se zahvaljujem Podpornemu društvu kemičnih delavcev v Hrastniku za posmrtnino v znesku din 900 in delavstvu za krasen venec, kakor tudi vsem, ki so pokojnika spremljali na zadnji poti. — **Zalujoča žena in otroci.**

TRŽIČ

Našo glavno cesto so že zmerili trikrat zaradi regulacije in asfaltiranja. Sicer je pozimi asfaltirana z ledom, poleti s prahom, ob deževju pa tudi luž ne manjka. **Občina ima okrog 3 milijone dinarjev dolga,** kar je za tako revno občino vsekakor mnogo. Glede zidave mestnega doma pa bi bili občani lvalažni, če bi objavila tozadevni obračun. Ravno tako bi bilo prav, če bi se razglasilo, v kakšne svrhe je bil porabljen znesek 20.000 dinarjev, ki ga je po pisanju »Gorenjca« po-klonilo ministrstvo za telesno vzgojo.

Vremenska hišica, ki visi na brzozavremem drogu ob mostu pri pošti, je že več let v nerabnem stanju. Ne vemo, čemu instrumenti potem tam vise. Nekatere ženske se tam križajo, ko niti ne vedo, kaj hišica pomeni.

Po mnenju nekaterih davkoplačevalcev bi bilo bolje, če bi občina ne kupila sedanega mestnega doma, ampak naj bi se gradila povsem nova šola. Eno staro šolo bi lahko občina prodala, meščansko pa porabila za urade. V novem poslopiju pa bi se združili meščanska in ljudska šola. S tem bi hkrati rešili vprašanje nove potrebne šole in uradnega poslopija. Denar, ki so ga investirali za prezidavo in luksuzno opremo sedanega mestnega doma, bi pa docela zadostoval za zgradbo nove, velike in moderne šole.

Epilog storžiške tragedije. Glede znane storžiške tragedije bomo imeli sedaj še po vrhu tudi tožbo, ki bo v Kranju pod zastopstvom odveta dr. J. Vilfana. Pri razpravi bo sodelovalo 30 prič-darovateljev, ki bodo povedale, če so izročili prispevke za sorodnike ponesrečenec, odnosno preostalih. O procesu bomo poročali, če bo tudi »Gorenjec«, ne vemo. Da mu je že večkrat sapo jemalo radi storžiške tragedije, to je pa že znano vsemu Tržiču in Kranju. Bomo videli...

POBREŽJE PRI MARIBORU

10 letnica podružnice 1. delavskega osrednjega kolesarskega društva na Pobrežju. — V nedeljo, dne 11. t. m. bodo Pobrežjski kolesarji proslavili 10 letnico obstoja podružnice 1. delavskega osrednjega kolesarskega društva, ki se je v tem času živahno udeleževala in širila izobrazbo med delavstvom. Na sporedu je: 1. klubska dirka Pobrežje-Sv. Martin-Pobrežje, odvoz ob 6. uri jutraj; 2. slavnostna seja v dvorani g. Renčelja, ki se bo pričela ob 9. uri dopolne. Poldnevni skupni izlet k gostilni Mihevc v Zg. Radvanje. Odvoz ob 14. uri iz Vrtnice ulice. Prijatelji društva dobrodošli.

V Italiji se boje slabega pridelka pšenice. Prejšnja tri leta so v Italiji pridelali po 81 milijonov kvintalov pšenice. Letošnja žetev utegne dati le 73 milijonov kvintalov.

LJUBLJANA

Zopet beg industrije iz Ljubljane

Opozarjali smo že pred tedni na priprave, da se preseli moderno urejena delavnica »Avtomontaža« na jug v Beograd, kjer ji nudijo razmere mnogo večje ugodnosti, kakor bela Ljubljana.

Podjetje »Avtomontaža« ima precej velik obrat v Kamniški ulici v Šiški. — V soboto, dne 3. t. m. pa je podjetje odpovedalo službo vsem 70 zaposlenim delavcem, ker prenese svoj obrat v Beograd, kjer mu nudijo razne olajšave, baje okoli 20.000 din mesečnih prihrankov. »Avtomontaža« je izdelala že okoli 50 jeklenih karoserij za velike beograjske avtobuse in računa, da se obrat tam znatno poveča. Ljubljana sicer ni industrijsko mesto. Ali z ozirom na pasivnost pokrajine je industrija življenjski živec, ki bi ga morali javni faktorji negovati vse drugače, kakor ga negujejo. — Podjetje »Avtomontaža« je bilo namodernerje opremljeno in tudi delavske mezdne in delovne razmere so bile razmeroma dobro urejene s kolektivno pogodbo. Niti tako vzornejša podjetja ne najde pri nas potrebne zaštite. Poslovanje obrata je v zadnjem času

že tudi nekoliko ovirala dobava surovin, kar pa je le prehodnega pomena. V zmislu odpovedi službe preneha delavstvo v »Avtomontaži« z delom dne 17. t. m. V službi ostane le še par delavcev, da izvedejo likvidacijo. Kam pa naj gredo drugi delavci, številni rodbinski očeti s svojimi rodbinami?

Mestni uradnik ljubljanski dr. Riko Fux je nenadoma umrl šele 53 let star. Dr. Fux je bil po rodu Belokranjec iz Metlike. V začetku leta 1917. je nastopil službo pri mestnem magistratu v Ljubljani, kjer je služboval kot pravni referent v raznih oddelkih. Pri prejšnjih režimih je bil nekaj časa predsedstveni tajnik, sedaj pa je bil pravni referent tehničnega oddelka. Dr. Fux je bil vnet Sokol in v Ljubljani jako markantna osebnost.

Poskus samomora je izvršila neka 38 letna garderobierka, ki je stanovala v Delavskem domu na Bleiweisovi cesti. Skočila je z II. nadstropja in obležala na dvorišču s težkimi notranjimi poškodbami. Prepeljana je bila v bolnišnico, kjer ji skušajo rešiti življenje.

MARIBOR

„Jugotekstil“ contra Rosner

»Jugotekstil« toži Rosnerja Marka na plačilo odškodnine v znesku 12.543.600 din radi nelojalne konkurence

Na občnem zboru tvornice »Jugotekstil« v juliju letošnjega leta so bili sprejeti sledeči sklepi: 1. »Jugotekstil« vloži proti g. Rosnerju odškodninsko tožbo v smislu ša 24 zakona o družbah z omejeno zavezo in ne vstopi v konkurenčne posle Rosnerja. 2. »Jugotekstil« vloži odškodninske in tudi kazenske tožbe, kolikor so predvidene po zakonu o pobijanju nelojalne konkurence in pokrene tožbe in druge korake, da se mu bo zabranila nadaljnja produkcija konkurenčnih fabrikatov in se mu zabrani tozadevni obrat.

Z ozirom na gornje sklepe občnega zbora je tvornica »Jugotekstil« vložila pri tukašnjem okrožnem sodišču proti Rosnerju tožbo na prepoved fabrikacije in razpečavanja konkurenčnega blaga in odškodninsko tožbo v znesku 12.543.600 din. Iz obširnih navedb tožbe posnemamo, da sta gg. Marko Rosner in Vilko Larič sklenila leta 1932 družabno pogodbo in ustanovila tvrdko »Jugotekstil« d. d. z o. z. Začeli so izdelovati razno blago kakor moline, belo blago, flanele itd. Specialistu za tekstilno stroko g. Lariču se je posrečilo pri izdelovanju različnega blaga uvesti novote in se je tako blago prodajalo mnogo ceneje, kakor pri ostali konkurenci. Ko pa je toženec, ki je bil tudi poslovodja in delničar tožnice, uvidel dobičkonosen način dela, je popolnoma opustil trgovino z manufakturnim blagom, si postavil svoj obrat, si osvojil način poslovanja tvrdke »Jugotekstil« in ga začel v svojem lastnem podjetju uporabljati. Ker stoji ta tovarni druga poleg druge in imata skupno barvarno, belarno, kotlarino in delavnico, so bili seveda ti prostori tožencu in njegovim nameščencem dostopni. Tako so mogli toženec in

njegovi nameščenci zaznati tajnosti fabrikacije in prednosti v obravnavi in apraturi blaga. Do vseh teh prednosti je toženec mogel priti le, ker je izrabljaj položaj družabnika in poslovodje. Tako so lahko zasledovali že delo v poskusnem štadiju in se je zgodilo, da je toženec oziroma njegov personal že preje vedel za efekte gotovih poizkusov, kot pa je imel tožnikov poslovodja vzorce v rokah. Ker pa je toženčeva tovarna izključno njegova last, zato tožniki niso mogli vedeti kdaž je toženec s svojim, dobrim običajem protivnim postopanjem začel izrabljati tajnost in je tožnik za efekte njegovega postopanja izvedel šele, ko je bila škoda nenadomestljiva in ko je toženec imel že konkurenčne artikale na trgu.

V tožbi so nato obširno navedeni primeri, kjer je toženec ravnal proti določbam ša 24 zakona o družbah z omejeno zavezo in zakonu o pobijanju nelojalne konkurence in tudi natančno specijalizirana efektivna škoda, odškodninski zahtevek, izgubljeni dobiček v skupnem znesku 12.543.600 din. Da se pa tožencu prepreči, da še nadalje ustvarja nelojalno konkurenco v fabrikaciji in prodaji blaga, ki ga je sfabriciral po kršenju zakonitih določil, predlaga tožnik v posebnih tožbi, da se tožencu naloži opustitev fabrikacije različnega blaga.

Z interesom se pričakuje odgovor na tožbo prizadete Rosnerja, kakor tudi ves nadaljnji razvoj pravde, ki se bo gotovo z ozirom na obsežnost dokaznega materiala zelo zavlekla. Zaradi velikega odškodninskega zneska pa bo treba plačevati visoke sodne takse, katerih vsota bo presegala gotovo par stotisoč dinarjev.

Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev priredi v nedeljo, dne 18. avgusta t. l. na vrtu Gambinove restavracije velik vrtni koncert

v proslavo 15 letnice obstoja društva. Spored bo bogat, med drugim: šaljiva pošta, nagradno streljanje, kegljanje, ples itd. Za obilno udeležbo se priporoča — odbor.

Predstojništvo mestne policije opozarja vse kolesarje, avtomobiliste in pešce, da se strogo ravnajo po cestno policijskih predpisih. Neupoštevanje teh predpisov, ki so vzrok številnih prometnih nesreč, se bo najstrožje kaznovalo. — Prepovedano je dalje iztepanje postelnine, preprog, prašnih cunj itd. skozi okna na cesto. Hodnike in pešpoti morajo snaziti in skropiti hišni lastniki. Predstojništvo mestne policije bo vse kršilce strogo kaznovalo.

Študijska knjižnica začne s 3. avg. zopet izposojevati knjige. Nek avtomobilist je povozil železniškega delavca Ivana Kotnika iz Radvanja in mu prizadejal težke notranje poškodbe. — Na cesti med Mariborom in Marenbergom pa je nek tovarni avto povozil 9 letnega sinčka Franca Kolarija. Nesrečni fant je obležal na licu mesta mrtve.

Z drvečega tovarnega avtomobila je te dni padel v Razvanju 10 letni Drago Rečnik. Težko poškodovanega dečka so odpremili v tukašnjo splošno bolnišnico.

Kolo »Meister« ev. št. 21.246 je nekdo ukradel iz Vrbanove ulice trgovcu Frideriku Seilerju.

Konj je brenil tako nesrečno, da je razparal trebuh 31 letnemu Jakobu Irgoliču v Studencih pri Mariboru, ko jih je v hlevu krmil. Prepeljali so ga v bolnico.

Produkcija premoga zadnja leta v državi

V dobi 1929 do 1939 je Jugoslavija producirala premoga v milijonih ton 1929 4,5, 1932 3,4, 1935 3,5, 1936 3,5, 1937 3,9, 1938 4,4, 1939 4,7. Tretjina celotne produkcije odpada na Trboveljsko družbo, ki je v zadnjem času dobavljala 1000 ton mesečno Italiji. Z zadnjim sporazumom je pa bil kontingent za Italijo zvišan na 2000 ton.

Iz Češke

Naloge nemške vojske v Protektoratu, Praski »Der neue Tag« priobčuje članek nekega nemškega majorja o nalogah nemške vojske v Protektoratu, iz katerega posnemamo: Volja voditelja nemškega naroda je, da čuva nemška vojska v Protektoratu življenje in lastnino vseh državljanov. To varstvo se po nemških vojakih izvaja na najlojalnejši način. V času Benešovega režima se je češko-judovsko časopisje prizadevalo vcepiti češkemu narodu najgroznejšo sliko o postopanju nemške vojske. Predstavili so vojsko kot ljudi brez srca, katere je vojaški »dril« spremenil v orodje nadrejenih. Takoj po prihodu nemških čet pa so Čehi spoznali, kako so bili prevarani. Nemški vojsaki so se obnašali tako, kakor se morajo obnašati le zastopniki največjega kulturnega naroda v Evropi. Zato so se tudi med vojaki in ljudstvom razvile mirne, korektno in prijateljske razmere. Medtem, ko so dežele, ki so zaupale francoskim in angleškim lažem, bile potegnjene v vojno, vlada v Protektoratu največji red in mir. Ta dejstva pričajo zadostno, kako previdna in razumna je bila politika predsednika Hache, ki je zaprosil za nemško zaščito in je bilo tako prihranjenega Čehom veliko trpljenja.

Dvojezični sestni napisi. Pred kratkim so se pojavili na praskih ulicah novi dvojezični napisi. Na rdečih emailiranih tablicah z belim robom je na vrhu nemški in pod njim češki ulični napis. Tudi na tramvajskih vozovih so zamenjali provizorične napise z novimi dvojezičnimi tablicami.

Vedno večje kazni radi zvišanja cen. Radi nedovoljenega zvišanja cen je bil obsojen židovski trgovec z železnino K. Reicher na pet mesecev zapora in 30.000 kron globe ter v slučaju neizterljivosti na nadaljne tri mesece zapora. Zaradi enakega dejanja je bil obsojen trgovec z ribami F. Limek na dva meseca zapora in 10.000 kron globe ter v slučaju neizterljivosti na nadaljni mesec zapora. Oblastva so začela strožje postopati in izrekajo sedaj zaporne in denarne kazni.

Iz Slovaške

Padanje števila nezaposlenih slovaških delavcev. Število nezaposlenih delavcev v Slovaški se je tekom meseca junija znižalo na 14.724 napram 28.553 v mesecu maju. Znižanje gre na račun poljskih del.

Najnovejše vesti

Proslave v Rigi. V Rigi so bile velike proslave ob priliki sprejema Litve med Sovjetske republike. Na trgu pred gledališčem je bilo zbranih nad 200.000 ljudi, med njimi tudi oddelki rdeče armade.

Uvedba živilskih kart na Finskem. Finska vlada je uvedla posebne karte za surovo maslo. Vsak državljan bo dobil tedensko 250 gramov masla.

Finske oblasti so izdale stroge ukrepe proti članom društva prijateljev Sovjetske Rusije.

Japonska dobi oporišča v Indokini. Ameriški časopisi poročajo, da je francoska vlada dovolila svobodno prevoz japonskih čet skozi francosko Indokino in odstopila gotova pristanišča za japonske pomorske baze. Japonska vlada te vesti zanika.

Bombardiranje Gibraltarja. Italijansko vojno poročilo pravi, da so italijanska letala znova bombardirala Gibraltar. Zadet je bilo skladišče za municijo. Škoda je znatna.

Turčija pred važnimi dogodki. Turški ministrski predsednik je prekinil svoj dopust in prispel v Ankaru. Ravno tako so prispeli v Ankaru drugi člani vlade in tuji diplomatski zastopniki. Pričakujejo se važne odločitve.

Anglija gre porazu nasproti. »Popolo di Roma« poroča, da je Anglija zgubila v tej vojni preko 5 milijonov registrskih ton svojega brodogoja.

Newyorški »Times« proti odstopitvi rušilcev Angliji. Ameriška vlada naj porabi rušilce za svojo lastno obrambo in naj ne pošilja ladij pod nemške bombe v kanal.

Preiskava proti krivcem v Franciji. Francoska vlada je uvedla obširno preiskavo proti političnim in vojaškim krivcem poraza. S tem v zvezi pravi italijansko časopisje, da bo posadila Francija na zatožno klopo gotove ljudi, da bi tako odvrnila od sebe odgovornost za krivdo.

Sodišče za varnost države v Franciji. — Petainova vlada je ustanovila novo sodišče, ki bo sodilo tudi krivce sedanje vojne. To sodišče bo nekaka ustanova, ki bo skrbela za varnost in da se bodo sklepi vlade brezpogojno izvrševali. Zasedalo bo v narodnem gledališču v Lyonu.

Tudi v Mehiki splošna vojaška dolžnost. — Mehikanska vlada je izdala uredbu, s katero se uvaja splošna vojaška dolžnost. Tudi v srednjih šolah bodo uvedene vojaške ure.

Na konferenci 42 ameriških držav je bil na predlog Roosevelta sprejet sklep o organizaciji posebnih oddelkov proti peti koloni. Podzveti bodo tudi drugi varnostni ukrepi, da se onemogoči sabotaža.

Razno

Zopet nemški letaki v Angliji. Po poročilu DNB so nemška letala metala ogromne množine letakov nad Anglijo, v katerih je natisnjen zadnji Hitlerjev govor. Ker vlada za te letake veliko zanimanje, je angleška vlada odredila hišne preiskave.

Bivšega francoskega ministra Mandela so po poročilu Ass. Press po nalogu Petainove vlade pod vojaškim nadzorstvom prepeljali iz Maroka v Lyon. Mandel se bo moral skupno z drugimi obtoženimi francoskimi politiki zagovarjati pred izrednim sodiščem.

Smrt romunskega učenjaka. Umrl je znani romunski germanist in dolgoletni rektor univerze v Jassyju, prof. Trajan Bratu. Bil je nekoč tudi predsednik senata. Pre dleti so naredili nacionalistični visokošolci nanj atentat, pri katerem je bil profesor težko ranjen ter mu je bilo odrezano eno uho.

Dobro življenje — greh?

Pod tem naslovom prinaša švicarski dnevnik »Volksstimm« daljši članek, od koder posnemamo:

Da je bilo dobro življenje eden izmed glavnih vzrokov francoskega poraza, so nam za starim francoskim maršalom trobili svetovni reakcionarni glasovi in opozarjali tudi druge narode na nevarnost dobrega življenja.

Vendar širše francoske mase niso živele v blagostanju, francoski narod je živel razmeroma skromno; četudi se je veselil lepote življenja, se je moral v marsičem odreči dobrotam časa izpred let 1914—18. Kakor v vseh državah, je tudi francosko delavstvo strašila brezposelnost in francoski kmet je bil močno prizadet po svetovni krizi. Podlaga za materijelno življenje je bila v Franciji, kot več ali manj v vsej Evropi, izredno omanj. Široke ljudske plasti niso živele v pomehkuženem blagostanju, dobro je živela le majhna plast starih in novopečenih bogatašev iz »boljše družbe«. In ta »boljša družba« je izpodjedala splošno blagostanje v deželi. Krivda francoskega ljudstva je v tem, da ni pomislilo s takimi elementi, ampak jih je pustilo, da so se vrnili na najvišja mesta v državi. Zato je moralo ljudstvo plačevati težke milijarde za Maginotovo trto in končno dati svojo lastno kri, kar je končalo s strahotnim porazom, z izgubo svobode.

Najhuše v tej neresnični besedi o škodljivem in grešnem dobrem življenju je, da kot povečini vsa gesla, meša pojme ter tako doseže svoj cilj. Tisti, ki res dobro živijo, to je majhna »gornja plast«, skušajo prepričati siromašno ljudstvo o »škodljivosti« dobrega življenja. — Povejmo torej na ves glas in jasno: vsak narod, vsak človek ima pravico do dobrega življenja! Ni zločin, olajšati si življenje z vsemi sredstvi in pripomočki, ki jih nudi človeku moderni tehnični napredek. Petrolejska lešerba nima večje »nравne vrednosti« kot električna žarnica, kopalnica s toplo vodo ni hudičev izum, telesna čistoča ni v nasprotju s čisto dušo! Vprašanje je, če je boljše »romantična« poštna kočija s počasnim konjem na slabi cesti, kot pa neromantična brzina avtomobila na asfaltirani cesti.

Zločin pa je, da so blagodejni tehnični izumi povečini namenjeni le tisti »elitni« človeštva, ki razpolaga s potrebnim denarjem. Zločin je, da milijoni, mesto da bi dobro živeli, stradajo, med tem ko žito gnije ali ga pa sežigajo. Zločin je, da milijoni ljudi še danes živijo v luknjah in barakah, ki so slabše kot pasji hlevi, in prečasnino umirajo na vseh mogočih socialnih boleznih. Zločin je, da letala mečejo bombe na mesta in ljudi: ne bi bilo lepše, da bi služila miru ter bi povečala ljudsko blagostanje!

Laž je, da so ljudje živeli v teh desetih letih v zaspanem blagostanju ter da so so dobro živeli. Ne, topo so živeli v strahu pred vojno, nesigurni so bili za svojo eksistenco, strah jih je bilo jutrišnje lakote in zato so se vrgli v požrešno naslado ure ter se opajali z vsem mogočim samo zato, ker so bili nesigurni — manjkalo jim je blagostanje. Prave vrednote so se nadomestile, izgubil je čut za svobodo in človeško dostojanstvo, demagoštvo je imelo lahko delo. »Gornji sloji« imajo lahko stališče, ko z višine gledajo na »nizko« ljudstvo, ki leta gledat lažnjive in sanjave filme, ko pleše in pije ponarejeno slivovko, da si tako na drag način kupi uro »dobrega življenja«. Ti »gornji« so pa zrastle v varnem pristanišču zanesljive eksistence, lahko so se predajali užitek lepe knjige, motrili so lahko dragocene slike, ki so le njim namenjene, igrali so lahko poljubne komade na svojem klavirju ter od časa do časa brez skrbi sedli za jedili in pijačo bogato obloženo mizo ter se tako predajali tudi »nižjim« kulturnim dobrinam. Prav čisto so bili pa ti »gornji« tisti, ki so financirali lažnjive in sanjave filme, kemične in vojne industrije ter seveda tudi destilacijo žganja. Iz vsega tega so pa črpali sredstva za svojo visoko »kulturno« življenje, ki ni bilo blagostanje, ampak le »stanu dostojno življenje«.

Res je sicer, da nekateri ohranijo čut za pravico tudi v življenjskih težavah, res pa je tudi, da je lažje spoznati vso problematiko časa ter pravilno razločevati med resničnimi in navideznimi dobrinami, če človek vse življenje ne izpolnjuje samo skrb za vsakdanji kruh, za golo eksistenco, za raztrgane čevlje ljubega otroka in mu ta skrb razjeda vse višje misli.

Narodi se niso pravočasno zavedli, da bi bilo treba ustvariti blagostanje za vse ljudi. Sredstva, ki so na razpolago za dvig ljudskega standarda, so krivično razdeljena; odprto pa je vprašanje, če si bodo žrtve znale nekoč priboriti blagostanje in dobro življenje, do katerega ima vsakdo naravno pravico.

Nova Zelandija — dežela socialnega napredka
Pred kratkim česom je praznovala Nova Zelandija vojski jubilej: minilo je namreč štiri-deset let, od kar je ta dežela uvedla poseben način starostne preskrbe vseh svojih državljanov. Nova Zelandija šteje samo nekaj več kot eden in pol milijona prebivalcev — je torej kar se prebivalstva tiče eden izmed najmanjših britanskih dominionov — je pa z ozirom na socialno zakonodajo ena najbolj urejenih dežel na svetu.

Že leta 1873. so na Novi Zelandiji uvedli zakon o zaščiti žene-delavke ter o zavarovanju otrok. Tudi je bilo že sredi 19. stoletja v vsej deželi močno razširjeno utopično socialistično gibanje. Tedanji minister za delo Reeves je propagiral državni socializem ter ustvaril globoko podlago za novozelandske socialne reforme. Polagoma se je Nova Zelandija razvila, oproščena vsake liberatistične tradicije, v urejeno skupnost socialne vesti. Popoln nedeljski počitek, 40-urno tedensko delo, zakono-

nita ureditev delavskih plač: vse to je Nova Zelandija poznala že mnogo prej kot večina evropskih držav. Pred 40. leti je pa dežela uvedla za vse sloje obvezno starostno zavarovanje.

Novozelandsko starostno zavarovanje ima pa to prednost, da zavarovancu ni treba vplačevati zavarovalnih pristojbin in da je zavarovanje namenjeno tako delojemalcu kot delodajalcu. V resnici torej ne gre za zavarovanje delojemalcev, temveč za splošno starostno preskrbo vseh državljanov in da stroške preskrbi in nosi država. Letni izdatki, ki jih Nova Zelandija porabi za preskrbo starih ljudi, so kriti z davčnimi dohodki države. Starostna renta se moškim izplačuje od 65. leta dalje, ženam pa od 60. leta; pogoj je novozelandsko državljanstvo.

Nova Zelandija izplačuje tudi invalidno rento, rento za pomoč materam, rento za vdove in rento za družine, ki imajo večje število otrok. Stroške nosi država, pravico do rente imajo pa ubožni sloji, ki nimajo preko 500 funtov premoženja. Potrebne nezakonske matere dobivajo podporo, pravice nezakonskih otrok so pa popolnoma izenačene s pravicami zakonskih otrok. Bolniške blaginje niso državne institucije, ampak jih vzdržujejo zasebna združenja ali pa delavske organizacije; pač pa so bolniške blaginje pod državnim nadzorom. Te bolniške blaginje izplačujejo tudi posmrtno.

Ce pomislimo, da je lansko leto Nova Zelandija izplačala 59.964 zavarovancem vsoto 3 milijone 398 tisoč 710 funtov (1 funt = 169,13 dinarjev) na račun starostnega zavarovanja in raznih rent, takrat šele dobimo približno sliko o obsegu in pomembnosti tega zavarovanja. — Prebivalcem Nove Zelandije na stara leta in ob težkih prilikah ni treba živeti v stiski in pomanjkanju; kajti tam starost ne pozna materialnih težav.

Gonilna sila za tako velikopotezno socialno skrbstvo je pa delavska stranka, ki vlada v državi. Njej in njenim voditeljem gre zahvala za blagostanje v deželi. Tako nam primer Nove Zelandije znova kaže, da tam, kjer obstoja enotno delavsko gibanje, prežeto socialističnih idej, kmalu zasijejo boljši časi, čim vzamejo socialisti oblast v svoje roke.

To in ono

»Slovenec« vidi vse rdeče. Če čitamo »Slovenca«, izvemo, da so marksisti povsod. Tako so med zagrebškimi Frankovci med samostojnimi demokrati, med hrvaškimi seljaki, med Jugoslavci, med masoni itd. Ni potem čuda, da se politično zreli ljudem od strahu ježe lasje. — Ne tako smešno! Mi imamo svoje gibanje in to je naše, pa basta!

Telefonski promet med našo državo in SSSR bo po poročilih iz Beograda kmalu vzpostavljen.

Za gradnjo mednarodne ceste Beograd—Vršac—državna meja je določila država kredit v znesku 3.600.000 din.

Policijski nadzornik ustrelil župana, 60 letni policijski nadzornik Mitar Čukić je minulo soboto prišel pijan v občinsko pisarno v občini Andrejevci pri Petrovgradu in v prepiru s samokresom ustrelil v glavo 26 letnega župana Milenka Papića. Pijan policist je nato popival dalje, dokler ga niso končno orožniki aretirali.

Obesil se je 20 letni Stjepan Gregoraj iz Izakovca pri Varaždinu, ker so ga stariši silili vzeti za ženo dekleta, k ga ni ljubil.

193 milijonov prebivalcev šteje Sovjetska Rusija s prebivalci na ozemlju, ki je bilo priključeno v zadnjem času.

Rusija in Amerika sta sklenili trgovinsko pogodbo. Iz Washingtona poročajo, da je podtajnik za zunanje zadeve Sumner Welles v ponedeljek povedal novinarjem, da med Združenimi državami in Rusijo ugodno potekajo trgovinske pogajanja. Iz ruskih vesti pa posnemamo, da je pogodba že sklenjena, bo pa šele objavljena v posebnem komunikatu.

Madžarska gospodarska delegacija se mudi te dni v Moskvi, kjer se vršijo trgovinske pogajanja.

Nova odkritja zlata v Rusiji. Iz Moskve poročajo, da so našli v bližini mesta Sverdlijska v Uralu nova velika nahajališča zlata. Neka ženska je slučajno nabrala v nekem starem in opuščnem rudniku 960 gramov zrnca zlata rude, za kar je dobila tri tisoč rubljev najdnine. Pozneje so oblasti takoj začele z raziskovanjem in učenjaki so odkrili celo vrsto izredno bogatih zlatih žil. Pri enodnevnem provizoričnem raziskavanju so našli 3 kg zlata v obliki zrn in peska. (Volksstimm).

Blizu severovzhodne škotske obale sta te dni trčila norveški in švedski parnik. Ker se norveški parnik potopil, je švedski rešil posadko in jo pripeljal v pristanišče.

Med Ameriko in Anglijo bo postavljen redni potniški in poštni promet. Te dni je neko angleško potniško letalo uspešno izvršilo »preko-oceanski polet in potrebovalo iz Irske na Novi Fundland le 17 ur in 6 minut.

Vojni interniranci v Angliji bo odslej nadziral notranji minister. Kakor znano, so interniranci doslej spadali v kompetenco vojnega ministra in kakor poročajo angleški listi, je bilo interniranih mnogo takih tuincev, ki so prijazno razpoloženi napram Angliji. Ti interniranci bodo sedaj izpuščeni iz taborišč in zaposleni v angleški industriji.

Židovski list v Krakovu je dovolil generalni guverner v zasednem poljskem ozemlju. List se bo pečal baje z vsemi vrstami, ki se tijejo židov, izseljevanja ter ostalih socialnih in verskih zadev.

„Končno so se le ozrli tudi na družino...“

Tako vzklika ljubljanski »Slovenski dom« z dne 1. avgusta 1940. v

Kaj se je zgodilo, kar je povzročilo radosteni vzklik?

Vprašuje se, ali je mar res treba takšnih skušenj, kot jih je doživela Francija, da odgovorni ljudje spoznajo pravi pomen družine?

No, sedanja francoska vlada je med drugim izdelala zakonski osnutek, ki določa, da se posestva, ki so vredna do 400.000 frankov (vsaj okoli 480.000 dinarjev) ne smejo deliti, kakor je bilo dozdaj. S tem na Francoskem preprečijo, da bi se drobila kmečka posestva po smrti gospodarja, kar je vsekakor prej slabo kot dobro.

Takšna drobitev posesti se je uvedla tudi pri nas in je na ta način razpadlo že nešteto naših kmečkih posestev. Sin, ki po očetu podeduje posestvo, se skuša izogniti dajatvam, ki jih je dolžan plačati drugim dedičem in začne prodajati kos za kosom svoje zemlje ali pa odstopi dedičem kose zemlje namesto denarja. Pri tem ne vidi nesreče, ki zadene njegovo, oziroma očetovo posestvo, ker je zdrobljeno. S propadom kmečkega posestva pa se dostikrat zgodi, da z njim vred propade tudi zdrava družina, najtrdnjši temelj države.

Oglejmo si sedaj logiko te misli, ne da bi poudarjali svoje mnenje naprej.

Princip ohranitve posestev do 400.000 frankov vrednosti je precej drzen, če se spravlja v zvezo z ohranitvijo zdrave rodbine. To so že večja posestva, ki so z ozirom na industrializacijo agrarizma morda gospodarsko važna, drugače je pa, če govorimo o ohranitvi zdrave rodbine. Posestnik, ki ima tako posestvo, ima kopo otrok. Recimo, da jih ima pet. Po njegovi smrti si dediči dele imetje. En dedič ostane na domu, štirje pa zahtevajo izplačilo dedščine in si osnujejo svoje rodbine, svoje rodbinsko življenje. Doma so delali za skupno gospodarstvo, ko pa gredo od hiše, seveda zahtevajo doto ali dedščino, ki so jo s svojim delom zaslužili. Tak je običaj in tudi nekaj pravice je v tem. Zato pa, da ostane veliko posestvo nezdrobljeno, naj dobe štirje otroci, ki gredo z doma, le manjšo odškodnino ali odpravnino s katero si ne morejo kupiti zemljo, da bi od nje živeli. Očetovo posestvo mora ostati nezdruženo in rodbina enega otroka je ohranjena, rodbine ostalih štirih otrok pa morajo s trebuchom za kruhom v dnino ali v tovarno, kjer pretolčejo svoje siromašno življenje, kakor vedo in znajo. Nobene sigurne eksistence nimajo in kdo bi se upal tajiti, da ni njihovo rodbinsko življenje nestanovitno ali postane celo slabo z vsemi zlemi posledicami, ki srečajo siromašnega človeka v življenju.

Razvije se torej pred nami slika, ki nam ne daje nobenega povoda za vesele vzklike. Zakaj ob navedenem postopku se ohrani ena rodbina na očetovem posestvu, štiri rodbine s tištega posestva pa gredo v svet, v negotovo usodo. Po izjavi lista so se Francozi ozrli torej na eno rodbino, štiri rodbine so pa zavrgli, se niso ozirali nanj. In kaj je več, ena rodbina ali štiri rodbine?

Tak je današnji red. In, če Francozi sklenejo, da mora prevzemnik posestva dati drugim dedičem le toliko, kolikor zmore, da sam ne doživi poloma, je njihova pravna stvar, ampak, da pomeni to ohranitev rodbine, ko se zaščiti ena, štiri pa ne, to trditve pa res ne bo moč nihče smatrati za resno.

Ni nam znano besedilo zakonskega osnutka, zato smo poudarili le socialni nezmisel, ki v njem je, recimo, sto-tisoč posestnikov, posestnih rodbin, a drugih

rodbin štiristotisoč. Prve imajo zaščito, druge pa, čeprav jih je sorazmerno vedno več, pa te nimajo. Vprašanje je tudi, ali narod sloni na peščici ali na množici rodbin? Na to vprašanje si lahko odgovori vsak sam.

Socialistično stališče v tem vprašanju je znano. Problem ni enostaven. Rečemo pa lahko, da naj ima zemljo tisti, ki jo obdeluje in toliko, da bo živel na njej. V vrhu smotrene obdelave naj se snujejo kmetijske zadruge, ki bodo oskrbovale zadrugarje s skupnimi stroji in drugimi pomočki za pametno nego zemlje in eventualno prodajo pridelkov. To je v današnji družbi mogoče. Kako se bo problem reševal in rešil pozneje, je pa stvar razvoja in pametne socialno gospodarske politike. Prav gotovo je, da se problem rodbine ne bo reševal s posameznimi veleposestvi in velikimi posestniki, ampak s kolektivizacijo dela in pridelka, kjer bo zaščitenih vseh pet rodbin in ne samo ena. Kdor hoče poznati problem, naj čita znanstvene snise o njem in sam naj razmišlja. — Opozoriti smo pa morali na zgoraj navedeno logiko, ki ne sloni na socialnih, pač pa na hierarhičnih načelih.*

Problem rodbine je težak. Nikdar pa ne more biti problem rodbinskih prednosti in privilegijev, marveč le problem socialnosti tudi z ozirom na rodbino. — X.

Švedsko časopisje o baltiškimi dogodkih

Stockholms Tidningen piše, da se velesile vedno bolj približujejo švedski zemlji. Vendar bi pa bilo napak trditi, meni list, da se je izvršila združitve baltičkih republik s Sovjetsko zvezo proti volji ljudstva in večine prebivalstva. Združitve je olajšalo dobro razpoloženje delavstva do Sovjetov. Delavstvo je bilo v baltičkih državah za časa diktature, kot pravi imenovani list, popolnoma izločeno iz političnega življenja. — Glasilo švedske vlade »Socialdemokraten« pa izraža domnevo, da je rusko-nemški pakt dal Rusom tudi napram Finski popolnoma proste roke, kot to priča novi sovjetski sunek proti Aalandskemu otočju. Ruska politika se mora po mnenju lista smatrati kot strategična priprava za bodoče merjenje sil z evropsko osrednjo silo, kar pa za položaj Švedske ne bi bilo preveč ugodno. »Dagens Nyheter« je pa mnenja, da z dogodki v Baltiku se ni zaključeno zadnje poglavje ruske zunanje politike.

Danski izvoz in uvoz

Znano je, da je Danska v glavnem poljedelska država in bogastvo dežele predstavlja njena živinoreja. Leta 1938 je imela Danska čez 3 milijone goveje živine in ovac; tudi svinj so našli takrat čez 3 milijone. Vse svinje, ki so bile namenjene za izvoz, so šle v Nemčijo, prav tako tudi vsa odvišna goveja živina. Iz tega torej sledi, da se izvoz živine iz Danske v Nemčijo ne bo povečal. Drugače je pa z mastjo in šunko; tu je bil do sedaj glavni odjemalec Anglija, ki je lani kupila na Danskem 179 milijonov kg masla in šunke. Danska je leta 1938 izvozila v Anglijo 119 milijonov kg surovega masla in 1140 milijonov komadov jaje. Te količine bodo zdaj na razpolago Nemčiji. Nastane pa vprašanje, če bo v današnjih časih Danski še mogoče obdržati živinorejo na tako visoki stopnji kot dozdaj, kajti Danska je močno navezana na uvoz: predvsem mora letno uvažati milijon ton ovsa in drugega žita ter 686 tisoč ton oljnatih semen. Uvoz fosfatov je znašal lani 240 tisoč ton, čiljskega solitra 56 tisoč ton, Nitrata 100 tisoč ton.

Delavski pravni svetovalec

Stavka in plača za dobo orožnih vaj (Liboje pri Petrovčah)

Vprašanje: V času, ko smo se vsi delavci nahajali v stavki, sem bil vpoklican na orožne vaje. Ali imam pravico zahtevati od tovarne mezdo za 4 tedne?

Odgovor: Namen stavkujočih delavcev je, ko stopijo v stavko, da izboljšajo odnosno ohranijo delovne pogoje. Vsak stavkujoči delavec hoče ostati še v naprej v službi pri svojem dotedanjem službodajalcu in se bori za to, da bo tudi on deležen po uspešno končani stavki ugodnosti, katere si želi s stavko priboriti. Vsled tega se ne more smatrati, da je prestop službeno razmerje s stavko, ker na strani delavstva ni volje razvezati službeno razmerje. Seveda pa lahko podjetnik delavstvo vsled stavke odpusti, ako smatra, da so s stavko zagrešili odpustni razlog po § 239 t. 3 obrtnega zakona. Ako ste torej bili pred odhodom na orožne vaje vsaj eno leto nepretrgoma pri podjetju, lahko zahtevate plačo za 4 tedne. Ako pa Vas je delodajalec vsled

stavke odpustil, kar pa Vam je moral sporočiti, pa bo moral sodišče najprej rešiti vprašanje, ki je v naši judikaturi sporno, ali ste s stavko zagrešili odpustni razlog, nakar bo odločilo tudi glede mezde za 4 tedne.

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Kopalke, nogavice, pletenine, bluze, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. Oblike, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Dajem temeljit pouk na citre. Učencem tudi citre posodim ali prodam. **Citraška šola, Maribor, Račeva 13-1.**

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najceneje pri naših inzerentih!

Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru
Sodna ulica štev. 20

Izvršuje vsa v grafično stroko spadajoča dela najceneje in najhitreje.

59 62 66 72 78 84 90
Gotove dečve obleke (Dlndi obleke)
Magdalenska oblačilnica
A. Kumperščak, Maribor (Palača dr. Sedaj)
Valvazorjeva — Dvofakova ulica — (smer Frankopanova ul.)
Ženska krila: 49, 59, 72, 85. Ženske bluze: 29, 32, 37, 49 65.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržajska cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Priporoča se
SPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom I. I. I. I.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adolj Jelen v Mariboru. — Tiske Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.